

Ciemna triada osobowości, postawy wobec pracy i zachowania organizacyjne

Elżbieta Sanecka

STRESZCZENIE

Celem prezentowanej pracy jest analiza zależności między cechami ciemnej triady osobowości, postawami wobec pracy i zachowaniami organizacyjnymi z perspektywy interakcyjnej.

Część teoretyczna obejmuje cztery rozdziały. W pierwszym zaprezentowano dwa podstawowe podejścia wykorzystywane do opisu osobowości w miejscu pracy: cechowe i interakcyjne. Zaakcentowano znaczenie wyodrębniania „jasnych” i „ciemnych” cech osobowości w środowisku pracy. Ponadto zaprezentowano najważniejsze koncepcje poruszane w ramach podejścia interakcyjnego w badaniach osobowości w kontekście organizacyjnym, w tym teorię aktywacji cech osobowości w środowisku pracy.

Rozdział drugi prezentuje koncepcję ciemnej triady osobowości, rozumianej jako konstrukt obejmujący trzy odrębne, „ciemne” cechy osobowości: makiawelizm, narcyzm i psychopatię. Opisano w nim perspektywę unifikacyjną i dyskryminacyjną w badaniach ciemnej triady, odniesiono ciemną triadę do innych modeli osobowości, zaprezentowano podstawowe zagadnienia związane z pomiarem cech triady, a także najważniejsze behawioralne korelaty makiawelizmu, narcyzmu i psychopatii. Dodatkowo omówiono problematykę funkcjonowania osób z cechami ciemnej triady w środowisku pracy.

W rozdziale trzecim opisano postawy wobec pracy: satysfakcję z pracy i przywiązanie do organizacji. Zaprezentowano definicje obydwu konstruktów, ich osobowościowe i sytuacyjne uwarunkowania, a także omówiono charakter powiązań między cechami ciemnej triady osobowości a postawami wobec pracy.

Rozdział czwarty koncentruje się na dwóch formach dobrowolnych zachowań w miejscu pracy: zachowaniach obywatelskich w organizacji i zachowaniach kontrproduktywnych w organizacji. Omówiono w nim główne problemy terminologiczne związane z opisem zachowań organizacyjnych, a także trzy kategorie uwarunkowań zachowań organizacyjnych: postawy wobec pracy, czynniki sytuacyjne i czynniki osobowościowe, w tym cechy ciemnej triady osobowości.

Trzy kolejne rozdziały tworzą część empiryczną pracy. W pierwszym rozdziale omówiono metodologiczne podstawy badań własnych, w drugim uzyskane wyniki, a w trzecim ich interpretację. Potwierdzono większość hipotez dotyczących bezpośrednich zależności między cechami ciemnej triady, postawami wobec pracy i zachowaniami organizacyjnymi. Wykazano, że

dwa czynniki sytuacyjne (władza w organizacji, rozumiana jako zajmowane w niej formalne stanowisko, oraz konflikt interpersonalny w miejscu pracy) pełniły rolę moderatorów relacji między składowymi ciemnej triady a postawami wobec pracy i zachowaniami organizacyjnymi. Odnotowano również pojedyncze efekty mediacyjne postaw wobec pracy względem zależności między cechami ciemnej triady a zachowaniami organizacyjnymi. Biorąc pod uwagę uzyskane rezultaty, zaproponowano modyfikację modelu badawczego, w ramach której uwzględniono bezpośrednio powiązania między czynnikami sytuacyjnymi a postawami wobec pracy i zachowaniami organizacyjnymi.

Słowa kluczowe: ciemna triada, makiawelizm, narcyzm, psychopatia, postawy wobec pracy, zachowania organizacyjne.

The Dark Triad of personality, work attitudes and organizational behaviors

Elżbieta Sanecka

SUMMARY

The aim of the present work is to analyze the relationships between the Dark Triad personality traits, work attitudes and organizational behaviors from the interactionist perspective.

The theoretical part contains four chapters. The first one presents two basic approaches used to describe personality in the workplace: the trait approach and the interactionist approach. This chapter stresses the importance of distinguishing between 'bright' and 'dark' personality traits in the work environment. Moreover, it presents the main concepts raised within the framework of the interactionist approach to personality research in the work context, including the trait activation theory.

The second chapter presents the concept of the Dark Triad of personality understood as a construct including three separate, 'dark' personality traits: Machiavellianism, narcissism and psychopathy. It describes the unificationist and discriminatory perspectives in the Dark Triad studies, compares the Dark Triad to different personality models, presents the major problems in measurement of the Dark Triad traits and the most important behavioral correlates of Machiavellianism, narcissism and psychopathy. In addition, the issues of how people with 'Dark Triad' personalities operate in the work environment were discussed.

The third chapter describes work attitudes: job satisfaction and organizational commitment. It presents the definitions of both constructs, as well as their personal and situational determinants along with the nature of relations between the Dark Triad of personality traits and work attitudes.

The fourth chapter focuses on two forms of voluntary behaviors in the workplace: organizational citizenship behavior and counterproductive work behavior. It discusses major terminological issues regarding work behaviors, along with three categories of determinants of work behaviors: work attitudes, situational factors and personal factors, including the Dark Triad personality traits.

The next three chapters constitute the empirical part of the work. The first of them discusses the methodological basis of the author's own study, the second one describes the obtained results, whereas the third one is dedicated to its interpretation. The majority of hypotheses concerning direct relationships between Dark Triad personality traits, work attitudes and organizational behaviors were confirmed. The study demonstrated that two situational factors (power in organization understood as formal position in the organization and interpersonal conflict in the workplace)

served as moderators of the relations between Dark Triad personality traits and work attitudes along with organizational behaviors. Moreover, the author reported individual mediating effects of work attitudes on the relationships between Dark Triad personality traits and organizational behaviors. Taking into account the obtained results, a modification of the research model was proposed, including the direct associations between situational factors, work attitudes and organizational behaviors.

Key words: Dark Triad, Machiavellianism, narcissism, psychopathy, work attitudes, organizational behaviors.